

Małgorzata Gorczyńska

KAZIMIERZ JULIAN WINCENY JACZEWSKI (1862–1923) ŻYCIE I DZIAŁALNOŚĆ

Kazimierz Jaczewski to zasłużony dla Lublina lekarz, bibliotekarz, działacz społeczny, przyjaciel Hieronima Łopacińskiego kontynuujący po jego śmierci rozpoczęte przez niego prace. Człowiek, w którego życiu były dwie pasje: medycyna i książka, zarówno ta piękna, cenna, jak i ta, dzięki której można było propagować i popularyzować osiągnięcia nauki. Urodził się w 1862 r. w Wilkowie k. Konina jako syn urzędnika powiatowego¹. Rodzina jego pochodziła ze zubożałej szlachty podlaskiej. Gimnazjum ukończył w Warszawie, gdzie następnie podjął studia medyczne na Cesarskim Uniwersytecie Warszawskim. Dyplom lekarza uzyskał w 1886 r. W roku następnym przeniósł się do Lublina, gdzie jego stryj Franciszek Jaczewski był biskupem. Od tego czasu na stałe związał się z Lublinem, aktywnie uczestnicząc w jego życiu naukowym i kulturalno-społecznym.

Swoją pracę zawodową rozpoczął w 1887 r. w szpitalu św. Wincentego a Paulo, a w 1895 r. otrzymał stanowisko ordynatora w szpitalu św. Józefa. W szpitalu tym, będąc z czasem mianowanym lekarzem naczelnym, pracował do końca życia.

W medycynie wybrał specjalizację: „choroby skórne i weneryczne”. Przez cały czas wzbogacał swoją wiedzę z tej dziedziny. W 1893 r. wyjechał do Wiednia w celu kontynuowania studiów z wybranej przez siebie specjalizacji. W 1902 r. K. Jaczewski brał czynny udział w zorganizowanych po raz pierwszy przez Uniwersytet Lwowski² kursach dla lekarzy, mających na celu pogłębienie ich wiedzy zawodowej i doświadczenia oraz zapoznanie uczestników kursu z najnowszymi osiągnięciami z zakresu medycyny. Aktywnie uczestniczył w polskich i zagranicznych kongresach lekarskich organizowanych w Krakowie, Paryżu i Warszawie oraz w pracach naukowych prowadzonych w kraju i za granicą.

W leczeniu chorób skórnych i wenerycznych cały czas poszukiwał nowych rozwiązań. Jego dużym sukcesem było opracowanie nowej metody leczenia gruźlicy skóry, którą skutecznie stosował w praktyce. Był również założycielem

¹ K. Gawarecka. *Jaczewski Kazimierz (1862–1934)*. W: *PSB*. T. 10: 1963, s. 286–287.

² S. Kowalczyk. *Lubelskie Towarzystwo Lekarskie (1874–1944). Organizacja i struktura*. „*Annales UMCS*”. Sec. D. Medicina. Vol. 15: 1960, s. 18–20.

w 1925 r. oddziału lubelskiego Polskiego Towarzystwa Dermatologicznego³, któremu przewodniczył do śmierci. K. Jaczewski jest także autorem dwóch prac kazuistycznych o tematyce lekarskiej, które opublikował w 1905 i 1928 r.⁴ Pracując w szpitalu św. Józefa K. Jaczewski systematycznie podnosił jego poziom. Wykorzystując najnowsze osiągnięcia nauk medycznych zorganizował w nim w 1908 r. gabinet fizykoterapii i rentgenologii, a w 1922 r. laboratorium.⁵

Zasługą K. Jaczewskiego było także utrzymywanie na wysokim poziomie biblioteki szpitalnej, którą zaopatrywał systematycznie w najnowsze dzieła specjalistyczne. Uważał, iż każdy lekarz powinien systematycznie podnosić swoje kwalifikacje zawodowe i śledzić na bieżąco najnowszą literaturę medyczną. Marzeniem jego było napisanie historii szpitala św. Józefa, z którym związał większość swojego życia. W tym celu zgromadził sporo materiałów na temat początków, rozwoju i działalności szpitala. Niestety, śmierć stanęła na przeszkodzie w realizacji tego interesującego i ambitnego przedsięwzięcia.

Od 1887 r., tj. od chwili przyjazdu do Lublina, został członkiem rzeczywistym Lubelskiego Towarzystwa Lekarskiego (LTL), które zostało utworzone 4.07.1874 r.⁶ Od chwili powstania Towarzystwo wpłynęło w sposób znaczący na ożywienie życia naukowego i kulturalnego miasta. Towarzystwo systematycznie prowadziło akcje odczytowe, poświęcone najczęściej problemom profilaktyki i higieny, angażowało się też w pracę oświatową polegającą na walce z ciemnotą, przesądami i zacofaniem.⁷ Starano się też o zdobycie środków finansowych na wsparcie wdów i sierot po lekarzach, na stypendia naukowe oraz na prowadzenie badań nad zdrowotnością mieszkańców Lublina. Prowadziło też akcje, których celem było zapobieganie rozszerzaniu się chorób epidemicznych oraz popularyzowanie szczepień ochronnych.⁸ Drugi kierunek prac prowadzonych przez Towarzystwo to działalność naukowa, która wymagała wtedy dużo samozaparcia, inicjatywy oraz energii.

Prawie równocześnie z utworzeniem Towarzystwa powstała biblioteka⁹, która szybko stała się warsztatem pracy dla wielu lubelskich lekarzy – członków Towarzystwa. Dzięki inicjatywie i energii członków Towarzystwa bardzo szybko powiększał się jej księgozbiór. Starano się przede wszystkim gromadzić dzieła

³ E. Stocki. *O dwóch lekarzach lubelskich, miłośnikach książki i bibliotekarstwa*. „Biuletyn Głównej Biblioteki Lekarskiej”. T. 12: 1963, s. 578.

⁴ J. Alkiewicz. *Materiały do polskiej bibliografii dermatologii i wenerologii oraz ich pogranicza od XVI wieku do 1951 r.* Poznań 1957, s. 61, 100.

⁵ S. Kowalczyk. *Jaczewski Kazimierz (1862–1934)*. W: *Słownik pracowników książki polskiej*. Warszawa–Łódź 1972, s. 354.

⁶ S. Kowalczyk. *Lubelskie Towarzystwo Lekarskie*. Warszawa 1987, s. 11.

⁷ S. Kowalczyk. *Lubelskie Towarzystwo Lekarskie (1874–1944). Działalność społeczno-oświatowa*. „Annales UMCS”. Sec. D Medicina. Vol. 17: 1962, s. 440.

⁸ S. Kowalczyk. *Lubelskie Towarzystwo Lekarskie... Op. cit.*, s. 443.

⁹ S. Kowalczyk. *Biblioteka Lubelskiego Towarzystwa Lekarskiego (1874–1944)*. „Biuletyn Głównej Biblioteki Lekarskiej”. R. 115: 1966. Nr 4, s. 291–293.

dotyczące różnych dziedzin nauk medycznych i przyrodniczych oraz prenumerować czasopisma fachowe, zarówno polskie jak i obce. W bibliotece, od początku jej istnienia, starano się utrzymać ład i porządek. W 1885 r. A. Jaworski opracował katalog biblioteki. Praca nad katalogiem umożliwiła wydzielenie z księgozbioru dubletów, które zostały przekazane założonemu w 1884 r.¹⁰ Lekarskiemu Towarzystwu Łódzkiemu, uzupełniając jego bibliotekę wieloma cennymi pozycjami. K. Jaczewski, oprócz aktywnego uczestnictwa w pracach naukowych Towarzystwa, w latach 1887–1888 i 1890–1891 pełnił funkcję bibliotekarza w bibliotece LTL. Regularnie przekazywał też do czytelnicy prenumerowane przez siebie czasopisma fachowe, takie jak np. „Czasopismo Lekarskie” i „Krytykę Lekarską”. Przyczynił się także do uporządkowania biblioteki, wydając w 1881 r., nakładem Towarzystwa dopełnienie do jej katalogu¹¹. Jest to uzupełnienie katalogu biblioteki, opracowanego w 1885 r. przez Aleksandra Jaworskiego. Dopełnienie Jaczewskiego obejmuje 212 pozycji – od numeru 1974 do numeru 2185 i tak jak katalog ma układ systematyczny z podziałem na 10 głównych działów. W regulaminie Towarzystwa katalog ten nazwano „umiejętnościowym”.

LTN w tym okresie często zmieniało swoją siedzibę¹². Zmiany te niekorzystnie odbijały się na bibliotece, która była przenoszona wraz z nim. K. Jaczewski w swoich wypowiedziach podkreślał, jak ważnym dla prawidłowego funkcjonowania biblioteki jest umieszczenie jej w odpowiednim dla jej potrzeb miejscu.

Warto w tym miejscu zaznaczyć, że biblioteka LTL odegrała ważną rolę w rozwoju nauk medycznych oraz umożliwiała prowadzenie badań naukowych. Jaczewski wielokrotnie podkreślał jej znaczenie i rolę w rozwoju prac naukowych prowadzonych w ramach Towarzystwa.

W 1900 r. K. Jaczewski został powołany do Komisji Wystawowej, która powstała w związku z planowaną na rok 1901 Wystawą Rolniczo-Przemysłową w Lublinie¹³. Zajął się przygotowaniem działu higienicznego, który na wystawie został umieszczony w przenośnym baraku szpitalnym. Przedstawiono w nim szereg eksponatów mających zainteresować zwiedzających wystawę, np. miejskie laboratorium demonstrowało różne sposoby fałszowania produktów spożywczych. K. Jaczewski pokazał zwiedzającym zrobione przez siebie fotografie stereoskopowe, obrazujące różne postaci chorób wenerycznych leczonych w szpitalu św. Józefa oraz zobrazował (opracowany samodzielnie przez siebie) na 14 tablicach stan i rozwój szpitalnictwa w Lublinie i gubernii lubelskiej

¹⁰ *Z przeszłości kulturalnej Lubelszczyzny*. Oprac. A. Aleksandrowicz (i in.). Lublin 1978, s. 280.

¹¹ K. Jaczewski. *Dopełnienie 1-sze do Katalogu Biblioteki Towarzystwa Lekarskiego*. Lublin 1891, s. 16.

¹² S. Kowalczyk. *Lubelskie Towarzystwo Lekarskie...* Annales UMCS Sect. D, Vol 15: 1960, s. 3.

¹³ W. Tołwiński. *Dział Lekarski na Wystawie Rolniczo-Przemysłowej w Lublinie*. „Kronika Lubelska”. T. 3: 1901. Nr 8, s. 296–302.

w latach 1875–1899.¹⁴ Tablice te zostały wykorzystane również na następnej wystawie zorganizowanej w 1908 r.

W uznaniu długoletniej i bardzo aktywnej pracy K. Jaczewskiego w Lubelskim Towarzystwie Lekarskim oraz propagowaniu najnowszych osiągnięć z zakresu medycyny, został on wybrany, w 1929 roku, na członka honorowego Towarzystwa.¹⁵

K. Jaczewski, to także typ działacza społecznika, który żywo interesował się i zajmował problemami istotnymi w życiu kulturalno-umysłowym Lublina. Dużo uwagi poświęcił oświacie pozaszkolnej, biorąc aktywny udział w pracach założonego w 1906 roku w Lublinie Towarzystwa Szerzenia Oświaty „Światło”. Towarzystwo to, działające wyłącznie na Lubelszczyźnie, zostało zatwierdzone przez Lubelski Gubernialny Urząd do Spraw Stowarzyszeń w sierpniu 1906 r.¹⁶ Funkcję przewodniczącego pełnił od września 1906 r. Stefan Żeromski. Głównym celem realizowanym przez Towarzystwo było tworzenie szkół i uniwersytetów ludowych, prowadzenie kursów nauki czytania i pisania dla dzieci i dorosłych oraz tworzenie bibliotek i sprawnie funkcjonujących czytelni.¹⁷ K. Jaczewski wchodził w skład zarządu oraz aktywnie uczestniczył w pracach działającej przy Zarządzie Głównym Komisji Księgarskiej. Komisja ta zajmowała się gromadzeniem książek różnej treści, a następnie przekazywaniem ich do czytelni w małych miejscowościach np. Rejowcu, Zastawiu, Pawłowie. Do końca 1906 r. powstało 18 takich bibliotek, a niektóre z nich posiadały duże, odpowiednio dobrane księgozbiory, biblioteka w Tomaszowie posiadała 1200 tomów, biblioteka w Hrubieszowie – 2225 tomów, a w Krasnymstawie – 1420.¹⁸ Ponadto Komisja Księgarska opracowała program czteroletniej szkoły elementarnej, z podaniem najważniejszych wskazówek pedagogicznych i spisem podręczników.

Duży wpływ na rozwój życia kulturalnego i umysłowego w Lublinie miał prowadzony przez Towarzystwo „Światło” Uniwersytet dla Wszystkich, do zarządu którego został wybrany K. Jaczewski. Trzy razy w tygodniu odbywały się systematyczne wykłady, ponadto prowadzony był odrębny cykl niedzielnych odczytów. Tematyka wykładów i odczytów dotyczyła problemów z różnych dziedzin. Poruszano zagadnienia ekonomiczne i socjologiczne z zakresu prawa i nauk przyrodniczych oraz z psychologii i pedagogiki, a także historii kultury

¹⁴ *Ibidem*, s. 299.

¹⁵ S. Kowalczyk. *Honorowi członkowie Lubelskiego Towarzystwa Lekarskiego*. „Archiwum Historii Medycyny”. T. 27: 1964. Z. 1–2, s. 137.

¹⁶ *Sprawozdanie z zebrania organizacyjnego Towarzystwa „Światło”*. „Kurier”. R. 1: 1906. Nr 235.

¹⁷ *Sprawozdanie z działalności Głównego Zarządu Towarzystwa „Światło” za czas od 23.09.1906. r. do 1.04.1907 r.* „Kurier”. R. 2: 1907. Nr 118.

¹⁸ *Sprawozdanie z działalności Kół Towarzystwa Szerzenia Oświaty „Światło”*. „Kurier” R. 5: 1910, nr 93.

i literatury.¹⁹ Rolę informatora o Uniwersytecie pełnił „Kurier”, anonsując terminy, tytuły i autorów poszczególnych prelekcji, a ponadto streszczał je lub drukował w całości.²⁰

Lata 1905–1907 to okres, w którym na Lubelszczyźnie kształtowały się główne partie polityczne. K. Jaczewski od 1905 r.²¹ należał do Postępowej Demokracji – partii o charakterze liberalno-demokratycznym, założonej przez radykalną inteligencję o nastawieniu antyklerykalnym, zwalczającą narodową demokrację.²² Dzięki zawieszeniu w 1905 r. przez władze carskie cenzury nastąpiła w Lublinie ożywiona działalność publicystyczna. 1.01.1906 r.²³ zaczął ukazywać się w Lublinie pod red. Władysława Stodolnickiego, „Kurier Lubelski”, który reprezentował poglądy miejscowego Stronnictwa Postępowo-Demokratycznego. Niestety, po wydrukowaniu 15 numerów władze zawiesiły go. W związku z tym „Kurier Lubelski” zastąpiono dziennikiem o tej samej orientacji politycznej, zmieniając tytuł na „Kurier”²⁴. Był on redagowany kolejno przez M. Biernackiego, B. Sekutowicza, a następnie przez W. Tołwińskiego. Od 1906 r. w skład komitetu redakcyjnego tego dziennika wchodził też K. Jaczewski. „Kurier” był organem prasowym tej części inteligencji lubelskiej, która głosiła poglądy radykalne lub postępowe, domagała się reform w dziedzinie socjalnej i solidaryzowała się z siłami demokratycznymi Rosji.

Po tragicznej śmierci znanego kolekcjonera i bibliofila Hieronima Łopacińskiego²⁵ w 1907 r., z inicjatywy lubelskiej inteligencji zostało utworzone w Lublinie Towarzystwo Biblioteki Publicznej jego imienia. Celem Towarzystwa było stworzenie formy prawnej dla zabezpieczenia pozostałych po nim cennych zbiorów oraz uczczenie jego pamięci przez utworzenie biblioteki publicznej.²⁶ Jednym z członków założycieli Towarzystwa, które już w 1907 r. zostało zalegalizowane przez władze, był K. Jaczewski, przyjaciel i kolega ze szkolnej ławy H. Łopacińskiego²⁷. Na prośbę rodziny zmarłego zaopiekował się księgozbiorem i cennymi zbiorami. Na zebraniu Towarzystwa w dniu 26 maja 1907 r. został wybrany Komitet, który zajął się realizacją zadań statutowych. Praca, jaką miał do wykonania, była ogromna, ponieważ H. Łopaciński nie katalo-

¹⁹ *Sprawozdanie z działalności Komisji Uniwersytetu dla wszystkich na rok akademicki 1906–1907*. „Kurier”. R. 2: 1907, nr 115.

²⁰ Numery „Kuriera” z roku 1906 i 107.

²¹ E. Barroux [J. Riabinin]. *Karta z dziejów ruchu społecznego w bylej guberni lubelskiej 1906–1914*. Lublin 1924, s. 7-8.

²² A. Koprucki. *W okresie kształtowania się kapitalizmu (1864–1918)*. W: *Dzieje Lubelszczyzny*. T. 1. Pod red. T. Mencla. Warszawa 1974, s. 708.

²³ *Z przeszłości kulturalnej Lubelszczyzny...*, s. 293.

²⁴ *Ibidem*, s. 294.

²⁵ F. Araszkiewicz. *Hieronim Łopaciński*. Lublin 1928, s. 21.

²⁶ *Zgromadzenie organizacyjne Towarzystwa Biblioteki Publicznej im. H. Łopacińskiego*. „Kurier” R. 2: 1907, nr 124.

²⁷ F. Araszkiewicz. *Op. cit.*, s. 36.

gował swojego księgozbioru, a oprócz książek pozostawił wiele cennych notatek rękopiśmiennych, materiałów i wiele różnych wyciągów, w których najlepiej orientował się on sam²⁸.

W skład Komitetu wszedł K. Jaczewski, pełniąc w nim przez 26 lat funkcję sekretarza. Należał on do najaktywniejszych jego członków, a jego zaangażowanie i ofiarność w poważnym stopniu wpłynęła na dalszy rozwój biblioteki²⁹. Wzorem dla tworzonej w Lublinie biblioteki była Biblioteka Publiczna w Warszawie³⁰.

W związku z występującymi w początkowym okresie istnienia biblioteki trudnościami finansowymi, zrezygnowano z zatrudnienia w niej bibliotekarzy-specjalistów. Pracę tę wykonywali społecznie: K. Jaczewski, A. Jaworski i W. Balczyk, tworząc jednocześnie tzw. Delegację Biblioteczną³¹. Do jej zadań należała opieka nad księgozbiorem i wszystkimi sprawami z nim związanymi, tj. doborem dzieł, selekcją, powiększaniem księgozbioru.

Budynek, jaki otrzymała biblioteka, nie odpowiadał jej potrzebom. Był to gmach poddominikański, zawilgocony, ciemny, ze słabymi stropami. Biblioteka została otwarta 26.04.1908 r. i szybko stała się – ze względu na profil zgromadzonego księgozbioru, w którym przeważały dzieła naukowe – warsztatem twórczej pracy naukowej oraz miejscem stałych wizyt dla tych wszystkich, którzy pragnęli uzupełniać swoją wiedzę.

Biblioteka szybko wrastała w strukturę miasta, stając się instytucją konieczną dla jego rozwoju kulturalnego. Również księgozbiór biblioteki wyraźnie się powiększał. Pod koniec 1913 r. było już 17 777 dzieł w 28 895 tomach³². W tej sytuacji pomieszczenie biblioteki stało się za małe, a przebywanie w nim zaczęło być niebezpieczne. K. Jaczewski w 1915 r. wystąpił z wnioskiem do Rady Miejskiej o przeniesienie biblioteki do gmachu Muzeum Miejskiego. Niestety, nie udało się tego zrealizować. Dopiero 19.08.1922 r. bibliotekę przeniesiono do lokalu w gmachu dawnego Trybunału, a w 1939 r. – do nowego gmachu Związku Pracy Kulturalnej przy ul. Narutowicza 4³³. Przez całe 20-lecie międzywojenne biblioteka miała problemy organizacyjno-finansowe. Lista członków Towarzystwa, od hojności których zależały losy biblioteki, zmniejszała się z każdym rokiem, np. w 1935 r. na liście członków pozostało tylko 81 osób i instytucji

²⁸ *Ibidem*, s. 36.

²⁹ Hieronim Łopaciński i biblioteka jego imienia w Lublinie 1907–1957. Pod red. F. Araszkiwicza i in., Lublin 1957 (informacje o Kazimierzu Jaczewskim s. 5, 20, 75, 79, 80, 117, 120, 131–135, 137–139, 141, 144, 146, 147, 149, 151, 168, 170, 228, 229, 307, 330).

³⁰ F. Araszkiwicz. *Op. cit.*, s. 42.

³¹ E. Stocki. *O dwóch lekarzach lubelskich miłośnikach książki i bibliotekarstwa*. „Biuletyn Głównej Biblioteki Lekarskiej”. R. 12: 1963, nr 10 s. 579.

³² Z. Kowalski. *Biblioteki w służbie nauki, oświaty i kultury Lubelszczyzny*. W: *Dzieje Lubelszczyzny*. T. 5. Pod red. T. Mencła. Warszawa–Łódź 1986, s. 251.

³³ *Ibidem*, s. 252.

z 397³⁴ w 1921. Na sytuację finansową biblioteki niekorzystnie wpływała też inflacja. Dwukrotnie, w 1931 i w 1933 r., w wyniku wyczerpania się środków własnych oraz braku dopływu subwencji, zawisła nad nią groźba zamknięcia.³⁵ K. Jaczewski, pełniąc cały czas funkcję sekretarza, zabiegał o pomoc finansową dla biblioteki w Radzie Miejskiej oraz o dodatkowe subwencje w Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Z okazji 25-lecia Towarzystwa K. Jaczewski opublikował szkic historyczny³⁶, w którym przedstawił historię powstania Biblioteki Publicznej, omówił szczegółowo jej rozwój od czasu powstania do 1932 r., przypomniał postać H. Łopacińskiego i jego zasługi oraz podał ogólną charakterystykę zbiorów zgromadzonych w bibliotece³⁷.

Wyrazem ożywionego ruchu społeczno-kulturalnego na początku XX w. było powołanie do życia we wrześniu 1909 r. Lubelskiego Towarzystwa Naukowego przez grupę lubelskich intelektualistów, wśród których był także K. Jaczewski. Celem Towarzystwa było ożywienie ruchu naukowego i kulturalnego na terenie guberni lubelskiej poprzez organizowanie posiedzeń naukowych, dyskusji, ekspedycji naukowych, wydawanie czasopism i prac naukowych oraz udzielanie zapomóg na cele naukowe. W nowej wersji statutu z 1910 r. zmieniono nazwę Towarzystwa na Lubelskie Towarzystwo Literacko-Naukowe³⁸. Być może zmiana nazwy ułatwiła zatwierdzenie statutu. K. Jaczewski w latach 1912–1913 pełnił funkcję kasjera. 16.09.1916 r.³⁹ zostało założone Koło Lubelskie Towarzystwa Opieki nad Zabytkami Przeszłości, które praktycznie do 1918 r. spełniało nieoficjalną rolę służby konserwatorskiej. Dzięki działalności Towarzystwa wiele cennych zabytków Lublina i Lubelszczyzny zostało uratowanych i zabezpieczonych. Działalność Towarzystwa wpłynęła też na kształtowanie nowoczesnej myśli konserwatorskiej⁴⁰. Do Zarządu Koła w kwietniu 1918 r. wszedł K. Jaczewski.

W 1926 r., dzięki inicjatywie Ludwika Zalewskiego, powstało Lubelskie Towarzystwo Miłośników Książki.⁴¹ Ogólną tendencją ówczesnego ruchu bibliofilskiego było dążenie do podniesienia poziomu estetycznego książki, publikowanie wzorowych wydawnictw bibliofilskich oraz organizowanie wystaw, odczytów, dyskusji i aukcji bibliofilskich. K. Jaczewski⁴² był jednym z członków i aktywnych działaczy tego Towarzystwa. Spotkania członków

³⁴ J. Styk. *Towarzystwa Naukowe na Lubelszczyźnie*. W: *Dzieje Lubelszczyzny*. T. 5, s. 215.

³⁵ *Z przeszłości kulturalnej Lubelszczyzny...*, s. 360.

³⁶ K. Jaczewski. *Pierwsze ćwierćwiecze Biblioteki Publicznej im. H. Łopacińskiego*. Lublin 1933.

³⁷ *Ibidem*.

³⁸ R. Bender. *Ruch naukowy w Lubelskiem w XIX i XX w.* „Summarium”. R. 1973: 22(2), s. 26.

³⁹ H. Gawarecki. *Odbudowa i konserwacja zabytków w woj. lubelskim*. W: *Dzieje Lubelszczyzny*. T. 5, s. 280.

⁴⁰ J. Frycz. *Restauracja i konserwacja zabytków architektury w Polsce w latach 1795–1918*. Warszawa 1970, s. 218-219.

⁴¹ L[udwik] Z[alewski]. *Lubelskie Towarzystwo Miłośników Książki*. „Silva Rerum”. R. 1930, nr 1-3, s. 48.

⁴² „Silva Rerum” R. 135, nr 4.

Lubelskiego Towarzystwa Miłośników Książki odbywały się w różnych odstępach czasu i w różnych pomieszczeniach, np. w Szkole Lubelskiej, Muzeum Lubelskim czy w mieszkaniach prywatnych. Podczas takich właśnie spotkań powstawały nowe pomysły bibliofilskie i wydawnicze, tworzyły się koncepcje nowych prac, a członkowie mieli okazję do pogłębienia swoich wiadomości i zainteresowań. W okresie międzywojennym K. Jaczewski popierał dążenia bibliotekarzy walczących o ustawę biblioteczną podobną do tych, jakie zostały uchwalone w Anglii czy Stanach Zjednoczonych, gdzie tworzenie i utrzymanie bibliotek należało do obowiązków gmin. Brak ustawy bibliotecznej w Polsce sprawiał, iż zarówno istniejące już biblioteki, jak i nowo tworzone, miały cały czas olbrzymie problemy finansowe, których nie można było rozwiązać poprzez dobrowolne dotacje osób prywatnych. Twierdził też, iż rozwój bibliotek i realizowanie przez nie podstawowych zadań stanie się możliwe dopiero wtedy, gdy biblioteki będą miały zapewniony stały budżet.

Uważał, że biblioteka, będąc miejscem wszelkich prac kulturalno-oświatowych i naukowych, powinna być umieszczona w odpowiednim do jej potrzeb budynku, w którym musi być miejsce na powiększający się stale księgozbiór. W swoich wypowiedziach podkreślał, że koniecznym warunkiem prawidłowego funkcjonowania biblioteki jest zatrudnienie na kierowniczych stanowiskach bibliotekarzy specjalistów, posiadających fachowe wykształcenie. Do ich zadań powinno należeć: kierowanie funduszami biblioteki, właściwe i systematyczne prowadzenie katalogów i ich ciągła korekta oraz reagowanie na zapotrzebowania czytelników. Oprócz tego do podstawowych zadań bibliotekarzy zaliczał udzielanie fachowych wskazówek i dobrych rad wszystkim, którzy chcą korzystać z biblioteki. Biblioteka, aby mogła w pełni realizować swe zadania, musi być silnie związana ze środowiskiem, w którym funkcjonuje oraz musi odpowiadać na jego potrzeby czytelnicze.

K. Jaczewski należał do grupy tych ludzi, którzy poprzez upowszechnianie książki w społeczeństwie widzieli możliwość popularyzowania wiedzy i upowszechniania nauki.

Kazimierz Jaczewski zmarł w Warszawie 1 marca 1934 roku, a pochowany został w Lublinie.⁴³

Na uroczystym posiedzeniu Lubelskiego Towarzystwa Lekarskiego w dniu 18 maja 1934 r.⁴⁴, w którym uczestniczyła najbliższa rodzina K. Jaczewskiego, podjęto uchwałę o nazwaniu funduszu stypendialnego przyznawanego przez Towarzystwo imieniem Kazimierza Jaczewskiego. Na murach szpitala św. Józefa (obecnie Klinika Dermatologiczna Akademii Medycznej) wmurowana została pamiątkowa tablica, podkreślająca jego zasługi jako lekarza – społecznika, a w 1960 r. jedną z ulic Lublina nazwano jego imieniem.

⁴³ Nekrologi w: „Głosie Lubelskim” R. 21: 1934, nr 59, 60, 64, „Polskiej Gazecie Lekarskiej”. R. 13:1934, nr 12, s. 231.

⁴⁴ S. Kowalczyk. *Lubelskie Towarzystwo Lekarskie*. Warszawa 1987, s. 57.